

Fimmtudaginn 8. febrúar 1996.

Nr. 160/1995.

Hjalti Hauksson

(Guðni Á. Haraldsson hrl.)

gegn

Granda hf.

(Haraldur Blöndal hrl.)

Skaðabætur. Örorka. Miskabætur. Sjómenn. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Haraldur Henrysson, Guðrún Erlendsdóttir, Hjörtur Torfason, Hrafn Bragason og Pétur Kr. Hafstein.

Áfrýjandi hefur skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 10. maí 1995. Hann krefst þess aðallega, að stefnda verði gert að greiða sér skaðabætur, að fjárhæð 2.499.926 krónur, með tilteknum almennum sparisjóðsvöxtum frá slysdegi 1. mars 1989 til 16. maí 1990, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags. Til vara verði stefnda gert að greiða sér 5.887.716 krónur með sparisjóðsvöxtum frá 1. mars 1989 til 15. janúar 1996 og dráttarvöxtum frá þeim degi til greiðsludags. Í báðum tilvikum krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti, eins og málið væri ekki gjafsóknarmál, en með bréfi dóms- og kirkjumálaráðuneytisins 4. maí 1995 var áfrýjanda veitt gjafsókn hér fyrir dómi.

Stefndi krefst staðfestingar á hinum áfrýjaða dómi og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný gögn. Þar á meðal er nýr líkindareikningur Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings 15. janúar 1996, sem varakrafa áfrýjanda er studd, og er þar miðað við kauplag á útreikningsdegi og 4,5% framtíðarárvöxtun bótafjár. Enn fremur er lagt fram vottorð heilsugæslulækni sama dag, er sýnir, að breyting til batnaðar á heilsufari áfrýjanda sé lítil sem engin. Þá liggur fyrir endurrit af nýrri skýrslu vitnisins Jóhanns Magnúsar Elíassonar fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur 22. janúar 1996.

I.

Ágreiningslaust er með aðilum, að áfrýjandi hafi slasast 1. mars 1989 um borð í skipi stefnda, b/v Ásgeiri, RE 60, meðan það var að veiðum úti fyrir Vesturlandi. Hafi hann verið á leið frá vinnu á efra þilfari og ætlað um járnstiga bakborðs megin niður á millipilfar, þegar honum varð fótaskortur á palli ofan stigans, í því að hann var að snúa sér þar við. Hafi hann gripið hægri hendi í stigahandriðið, en fallið niður í stigann án þess að ná fótfestu, svo að hann tagnaði í axlarlið. Hann var háseti og ekki ráðinn lengur en til þessarar veiðiferðar, sem stóð frá 23. febrúar til 3. mars.

Við það þykir mega miða, að slysið hafi orðið um kl. 22.00, þegar áfrýjandi hafði verið á vakt frá kl. 18.00. Hafi hann sagt matsveini skipsins og einhverjum félögum sínum frá atvikinu skömmu á eftir, en ekki tilkynnt það skipstjóra eða yfirmönnum á þilfari. Gekk hann til vinnu það, sem eftir var veiðiferðarinnar. Hann leitaði læknis, þegar er hann kom í land, og greindi starfsmannastjóra útgerðarinnar frá slysinu á fyrsta eða öðrum virkum degi þar á eftir. Starfsmannastjórinn hringdi í skipstjóra, sem kannaðist ekki við atvikið að svo komnu, en skipið var þá á förum eða farið úr höfn. Samkvæmt læknisvottorðum var ekki komið í ljós, að varanlegt mein yrði af slysinu. Áfrýjandi fékk greidd slysalaun frá útgerðinni í samræmi við kjarasamning, og tilkynnti hún Tryggingastofnun um slysið í ágúst 1989 vegna endurkröfu sinnar. Hins vegar var ekki gerður reki að rannsókn á slysinu fyrr en í júní 1990, þegar áfrýjandi gaf skýrslu hjá rannsóknarlögreglu og sjópróf voru haldin. Hafði áfrýjandi þá borið fram bótakröfu vegna varanlegrar örorku með bréfi 10. apríl 1990, en krafan var áður boðuð með bréfi 20. nóvember 1989.

II.

Krafa áfrýjanda er einkum á því reist, að hann hafi fallið í hálku af völdum olfúbleytu, sem verið hafi á stigapallinum. Fyrir liggur, að hann tilgreindi þessa orsök slyssins, þegar hann leitaði læknis, og kvaðst hafa fallið vegna olíunnar, þegar hnykkur kom á skipið í veltungi. Um ástæður hálkunnar heldur hann því fram, að aðstæður um borð hafi verið óvenjulegar og óviðunandi vegna olfuleka frá mörgum tækjum skipsins, þar á meðal frá vindu stjórnborðs megin á

efra þílfari, sem notuð var til að hífa í poka vörpunnar, þegar hún var tekin inn. Vann áfrýjandi við þá vindu ásamt öðrum skipverja. Um ástand tækjanna á þessum tíma er meðal annars fram komið, að háþrýstirör neðan þilja hafði sprungið 26. febrúar og bilun varð á umræddri vindu 10. mars, svo að olía tæmdist af henni. Einnig er fram komið, að stjórnendur skipsins hafi ekki haldið uppi sérstökum varnaðaraðgerðum vegna leka frá tækjunum umfram það að láta hreinsa tiltekin lekasvæði, ef um þau var kvartað af hálfu skipverja.

Að áliti héraðsdóms, sem skipaður var sérfróðum meðdómendum, verður að leggja það til grundvallar í málinu, að alvarleg bilun hafi verið á olíukerfum skipsins, sem valdið hafi hættu fyrir skipverja að missa fótanna, þegar þeir stigu á olíubletti eða í eðju. Sé líklegt, að eitthvert olíusmit hafi verið á þílfari skipsins, þegar slysið varð, auk þess sem olía á stígvélasólum áfrýjanda hafi getað haldist við þann spöl, sem hann gekk frá vindunni að stigapallinum. Að sögn skipstjóra lá leið skipverja yfirleitt um þennan stiga, þegar þeir fóru af efra þílfari. Að þessu virtu þykir ekki óvarlegt að treysta þeirri frásögn áfrýjanda, að hann hafi runnið til á stigapallinum í hálku af völdum olíusmits. Verður að telja sannað, að stefndi hafi ekki látið gæta þess sem skyldi, að göngum og stigum á þílfari væri haldið hreinum af olíu, sbr. 1. gr. reglna nr. 413/1988 um vinnuöryggi á fiskiskipum stærri en 15 m að lengd. Verður hann því að lögum talinn bera ábyrgð á slysi áfrýjanda. Þykja ekki leidd í ljós nein sérstök atvik varðandi áfrýjanda, er hafi áhrif á þessa niðurstöðu. Hann var að koma frá venjulegri vinnu við veiðarfæri skipsins, er slysið varð. Verður ekki talið skipta meginmáli, hvort varpan hafði verið hífð inn fyrr á vaktinni, en ljóst er, að skipið var nær samfelldt að veiðum. Þá verður honum ekki lagt til lasts, eins og ráðningu hans og starfsferli var háttað, að hann hafði ekki orðið sér úti um þau sérstöku stígvél, sem unnt var að kaupa um borð. Hins vegar mátti honum vera ljós sú hætta, sem olíulekanum var tengd. Samkvæmt dagbók skipsins og opinberum gögnum var veður ekki til-takanlega óhagstætt þetta kvöld. Verður þannig að telja, að áfrýjandi hafi ekki sýnt nægilega aðgæslu á stigapallinum og beri því sjálfur nokkra sök á slysinu.

Eins og meiðsl áfrýjanda litu út í upphafi, á það sér nokkra afsök-

un, að hann gætti þess ekki að gera skipstjóra viðvart um slysið. Verða báðir aðilar að bera hallann af þeim drætti, sem varð á rannsókn þess.

Samkvæmt því, sem hér var rakið, er rétt, að stefndi bæti áfrýjanda tjón hans að hálfu, en áfrýjandi beri tjón sitt að hálfu.

III.

Í slysinu hlaut áfrýjandi meiðsl á hægri öxl, sem reyndust alvarleg. Var honum veitt meðferð á slysadeild Borgarspítalans í Reykjavík, sem lýst er í vottorði 19. mars 1990 frá Brynjólfi Mogensen lækni. Segir þar, að áfrýjandi hafi í upphafi verið álitinn hafa fengið tognun á öxlina og meðhöndlaður samkvæmt því. Þegar óþægindi hans minnkuðu ekkert við venjulega meðferð og sjúkrahjálfun, var gerð aðgerð á öxlinni 25. september 1989 til að auka rými fyrir lyftihulsu á axlarliðnum. Kom í ljós, að mjög mikil þrengsli voru um hulsuna og hún öll mjög ert. Síðan segir: „Við aðgerðina jókst mjög hreyfingin í öxlinni og hreyfingin í dag nánast eðlileg. Hvíldarverkirnir minnkuðu, en sjúklingur er með verulegan hreyfiverk, svo og þreytist hann mjög mikið. Þessi hreyfióþægindi hafa ekkert breyst þrátt fyrir mjög stífa þjálfun. . . . Það er erfitt að skýra, hvers vegna óþægindi Hjalta eru ennþá jafnmikil og raun ber vitni. Langsennilegast er, að áverkinn hafi verið miklu meiri en menn gerðu sér grein fyrir í upphafi. . . . Hjalti hefur . . . fengið áverka á eina af taugum axlarinnar (nervus axillaris), og má vera, að sá áverki eigi þátt í miklum verkjum sjúklings. Hjalti getur ekki unnið sjómennsku og sinnt sömu störfum og hann gerði fyrir slys.“

Stefán Bogason læknir mat örorku áfrýjanda 16. mars 1990 á grundvelli eigin skoðunar og vottorðs 22. febrúar 1990 frá Stefáni Finnssyni heilsugæslulækni. Telur hann tímabundna örorku af slysinu vera 100% í tólf mánuði, en varanlega örorku 35%. Þessu mati hefur ekki verið hnekk, og verður höfð hliðsjón af því við ákvörðun bóta.

Eins og málið er lagt fyrir, þykir mega miða úrlausn um bætur í meginatriðum við þær forsendur, sem fylgt er í kröfugerð áfrýjanda í héraði og aðalkröfu hans hér fyrir dómi. Styðst kröfugerðin við líkindareikning Jóns Erlings Þorlákssonar 5. apríl 1990, þar sem tap á vinnutekjum er áætlað á grundvelli tekna áfrýjanda sjálfs árin

1986-1988, sem taldar voru nema 1.219.000 krónum að meðaltali á ári eftir umreikning til kauplags á útreikningsdegi. Er tap áfrýjanda reiknað í hlutfalli við fyrrgreinda örorku. Við ákvörðun höfuðstólsverðmætis á slysdegi eru notaðir einfaldir vextir af almennum sparisjóðsbókum í Landsbanka Íslands fram að útreikningsdegi, en eftir það 6% ársvextir og vaxtavextir. Er niðurstaða reikningsins sú, að tjón á slysdegi vegna tímabundinnar örorku nemi 1.129.200 krónum, en varanlegrar örorku 5.552.300 krónum.

Krafa áfrýjanda hljóðar um greiðslu þessara fjárhæða ásamt 350.000 krónum í miskabætur vegna slyssins. Hann gerir ráð fyrir, að höfuðstóll örorkubóta eigi að sæta lækkun með tilliti til hagræðis af eingreiðslu og skattfrelsi hennar. Þá beri að draga frá bótunum þær greiðslur, sem hann hafi fengið úr lögmæltri slysatryggingu hjá Tryggingastofnun ríkisins og slysatryggingu stefnda hjá Sjóvá-Almennum tryggingum hf. samkvæmt 172. gr. siglingalaga nr. 34/1985 ásamt veikindalaunum hans frá stefnda. Er krafa hans í heild sundurliðuð þannig:

Bætur fyrir tímabundna örorku		kr.	1.129.200
Bætur fyrir varanlega örorku		–	5.552.300
		kr.	6.681.500
Lækkun vegna hagræðis, 30%		kr.	2.004.450
Örorkubætur samtals		kr.	4.677.050
Dagpeningar frá Tryggingastofnun	kr.	213.500	
Örorkubætur frá Tryggingastofnun	–	693.434	
Greiðsla úr slysatryggingu	–	986.024	
Veikindalaun frá stefnda	–	634.166	kr. 2.527.124
Óbætt fjártjón samtals		kr.	2.149.926
Miskabætur		–	350.000
Samtals	kr.	2.499.926	

Með hliðsjón af þessu og öðru, er máli skiptir, þykja bætur til áfrýjanda fyrir fjártjón vegna örorku hæfilega ákveðnar 2.000.000 króna, en miskabætur 200.000 krónur. Verður stefnda gert að greiða honum hálfa samtölu þessara fjárhæða, 1.100.000 krónur, með vöxtum, eins og krafist er.

Rétt er, að stefndi greiði samtals 631.740 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti, og renna þær í ríkissjóð. Ákvæði hins áfrýjaða dóms um gjafsóknarkostnað í héraði á að vera óraskað. Allur gjafsóknarkostnaður áfrýjanda fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, svo sem um er mælt í dómsorði. Við ákvörðun þess kostnaðar hefur ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð :

Stefndi, Grandi hf., greiði áfrýjanda, Hjalta Haukssyni, 1.100.000 krónur með ársvöxtum sem nemur 10% frá 1. mars 1989 til 21. sama mánaðar, 13% frá þeim degi til 11. apríl sama ár, 15% frá þeim degi til 11. júní sama ár, 17% frá þeim degi til 21. júlí sama ár, 12% frá þeim degi til 1. ágúst sama ár, 10% frá þeim degi til 1. september sama ár, 6% frá þeim degi til 21. sama mánaðar, 8% frá þeim degi til 21. október sama ár, 9% frá þeim degi til 1. nóvember sama ár, 11% frá þeim degi til 1. janúar 1990, 9% frá þeim degi til 21. sama mánaðar, 7% frá þeim degi til 1. mars sama ár og 5% frá þeim degi til 16. maí sama ár, en með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá þeim degi til greiðsludags.

Stefndi greiði í ríkissjóð 631.740 krónur samtals í málskostnað að í héraði og fyrir Hæstarétti.

Ákvæði hins áfrýjaða dóms um gjafsóknarkostnað á að vera óraskað.

Allur gjafsóknarkostnaður áfrýjanda fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun lögmanns hans, Guðna Á. Haraldssonar hæstaréttarlögmanns, 220.000 krónur.

S é r a t k v æ ð i
Hrafns Bragasonar og
Péturs Kr. Hafstein

Fallast ber á það með héraðsdómi, sem skipaður var sérfróðum meðdómsmönnum, að alvarleg bilun hafi verið á olíukerfum skipsins, sem gat valdið því, að skipverjum skrikaði fótur í olíublettum eða að olía bærist á skófatnað þeirra með hættu á sömu afleiðingum. Stefndi bar samkvæmt 171. gr. siglingalaga nr. 34/1985 ábyrgð á tjóni, sem af þessari bilun gat leitt. Hins vegar liggur ekkert fyrir um það, hversu mikil brögð voru að þessum olíuleka í umrætt sinn. Hefur vélstjóri skipsins borið, að sjór hafi ýmist þvegið olíublettina af eða þeir verið hreinsaðir, ef kvartað hafi verið undan hálfu af þeirra völdum. Liggur fyrir, að ekkert hafði verið kvartað í greint sinn. Nokkur leið er frá þeim tækjum, sem láku olíu, og að stiganum, þar sem áfrýjandi hugðist fara niður, þegar hann féll. Áfrýjandi tilkynnti ekki skipstjóra eða fyrsta stýrimanni strax um slysið, svo að ganga mætti úr skugga um, hvort þilfarið væri verulega hált af olíusmiti eða hvort olía væri á stígvélum áfrýjanda eða á stigapallinum, þar sem áfrýjanda skrikaði fótur. Það var ekki fyrr en skipið var að fara út á ný eða farið út, að hann tilkynnti útgerðinni um slysið. Þá var orðið of seint að hlutast til um rannsókn, sem að gagni gat komið að þessu leyti. Áfrýjandi hefur sjálfur borið, að hann hafi misst fótanna, er hnykkur kom á skipið. Að þessu athuguðu verður að telja, að ekki sé annað fram komið en að slysið hafi orðið fyrir tilviljun, og ber því að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms.

Rétt er, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu fyrir Hæstarétti. Gjafsóknarkostnaður greiðist úr ríkissjóði.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 21. mars 1995.

Ár 1995, þriðjudaginn 21. mars, er lagður svohljóðandi dómur á málið nr. 7681/1991: Hjalti Hauksson gegn Granda hf. í Héraðsdómi Reykjavíkur.

Mál þetta, sem var dómtekið í dag, hefur Hjalti Sigurjón Hauksson sjómaður, Drápuhlíð 10, Reykjavík, höfðað á bæjarþingi Reykjavíkur 14. júní 1991 á hendur Granda hf., Reykjavík, til greiðslu skaðabóta og miskabóta auk vaxta og málskostnaðar vegna slyss, sem hann varð fyrir 1. mars 1989 um borð í botnvörpunum Ásgeiri, RE-60, eign stefnda. Stefndandi var þá 28 ára að aldri, fæddur 16. júlí 1960. Stefndandi féll í stiga, greip í handrið og

tognaði í hægri axlarlið með þeim afleiðingum, að hann hlaut 35% varanlega örorku. Tímabundin örorka hans var metin 100% í eitt ár eftir slysið.

Höfuðstólskrafa stefnanda er um örorku- og miskabætur. Miskann metur stefnandi á 1.318.500 kr.

Tryggingafræðingur mat höfuðstólsverðmæti vinnutekjutaps á slysdegi þannig 5. apríl 1990:

Vegna tímabundinnar örorku	kr.	1.129.200
Vegna varanlegrar örorku	–	5.552.300
Samtals	kr.	6.681.500

Stefnandi hefur fengið greiðslu úr samningsbundinni slysatryggingu, þ. m. t. kostnað

vegna örorkumats	kr.	986.024
eingreiðslu frá Tryggingastofnun ríkisins	–	693.434
slysadagpeninga	–	213.500
og veikindalaun frá stefnda	–	634.166
Samtals	kr.	2.527.124

Stefnandi tilkynnti starfsmannastjóra stefnda um slysið, þegar hann kom í land 3. mars og leitaði læknis. Hinn 25. september 1989 var gerð aðgerð á axlarliðnum, sem gerði aðeins illt verra. Sjópróf fóru fram í júní og júlí að beiðni stefnda.

Stefnandi krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 8.000.000 kr. með 10% ársvöxtum frá 1. mars 1989 til 21. mars s. á., frá þeim degi með 13% ársvöxtum til 11. apríl s. á., frá þeim degi með 15% ársvöxtum til 11. júní s. á., frá þeim degi með 17% ársvöxtum til 21. júlí s. á., frá þeim degi með 12% ársvöxtum til 1. ágúst s. á., frá þeim degi með 10% ársvöxtum til 1. september s. á., frá þeim degi með 6% ársvöxtum til 21. september s. á., frá þeim degi með 8% ársvöxtum til 21. október s. á., frá þeim degi með 9% ársvöxtum til 1. nóvember 1989, frá þeim degi með 11% ársvöxtum til 1. janúar 1990, frá þeim degi með 9% ársvöxtum til 21. janúar s. á., frá þeim degi með 7% ársvöxtum til 1. mars s. á., frá þeim degi með 5% ársvöxtum til 16. maí s. á., en frá þeim degi með vöxtum skv. 10. og 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 til greiðsludags og málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ auk lögmæltis virðisaukaskatts og dráttarvaxta 15 dögum eftir uppkvaðningu dómsins, eins og mál þetta væri ekki gjafsóknarmál, en stefnandi fékk gjafsóknarleyfi 23. janúar 1991.

Stefndi krefst aðallega sýknu, en lækkunar til vara og að sér verði dæmdur málskostnaður úr hendi stefnanda auk vaxta.

Málið var flutt á bæjarþingi Reykjavíkur 22. apríl 1992. Það var síðan endurupptekið, dómtekið að nýju og dæmt 1. september 1992. Stefnandi áfrýjaði málinu, en dómurinn var ómerktur og málinu vísað heim í hérað með dómi Hæstaréttar 6. febrúar sl. Málið var síðan endurflutt, lagt í dóm og dómtekið í dag.

Stefnandi telur, að stefndi beri fébótaábyrgð á tjóni sínu samkvæmt almennum reglum skaðabótaréttar um bótaábyrgð utan samninga og 171. gr. siglingalaga vegna óverjandi vinnuaðstæðna, þar sem olíuleki, sem stefndi beri ábyrgð á, hafi valdið slysinu eða verið meðverkandi orsök þess. Hann telur olíu hafa lekið með bilaðri pakkdós í togvindu, loðað við stígvélasóla og borist upp á pallinn, þar sem hann hrasaði. Þá telur hann stigann, sem hann var á leið um, mjög hættulegan. Fram hefur komið, að fánleg voru sérstök stígvél í skipsversluninni, stamari en stígvél stefnanda. Stefnandi sakar stefnda um, að sér hafi ekki verið sagt frá þessum stígvélum. Loks bendir stefnandi á, að hann hafi verið óvanur sjómennsku, verið í annarri veiðiferð sinni og að langur tími hafi liðið milli ferða hjá sér. Vegna reynsluleysis síns hafi skipstjórnarmönnum borið að leiðbeina sér um starf-
ið og starfsaðstæður. Þessi skylda hafi verið vanrækt.

Stefndi telur ósannað, að stefnandi hafi slasast um borð í skipi sínu og hlotið heilsutjón sitt með þeim hætti, að rakið verði til saknæmrar háttsemi forráðamanna eða starfsmanna stefnda. Hann telur ósannað og mjög ólíklegt, að olía hafi lekið úr spilinu og olíubleyta verið á þilfari. Jafnvel þótt talið verði, að svo hafi verið, telur stefndi ósannað, að olían hafi valdið því, að hálla hafi orðið en vant er um borð í fiskiskipum. Loks telur stefndi, að þótt talið yrði, að olían væri þáttur í orsökum tjónsins, verði skóbúnaður stefnanda, sem hann beri sjálfur ábyrgð á, að teljast meginþáttur auk aðgæsluleysis hans sjálfs. Fyrir öllu þessu telur stefndi stefnanda bera sönnun-
arbyrði. Stefnandi leggur stefnanda til lasts að hafa ekki tafarlaust gert skipstjórnarmönnum viðvart um slysið. Með því hafi hann komið í veg fyrir, að unnt væri að rannsaka tildrög þess. Um eigin sök stefnanda bendir stefndi á, að hafi olíubleyta verið á þilfari, hafi stefnanda borið að gera viðvart eða hreinsa þilfarið.

Stefnandi hefur gefið skýrslu fyrir lögreglu, og fram hafa farið ýtarlegar aðila- og vitnayfirheyrslur. Af þessum gögnum, fram lögðum skjölum og öðru því, sem fram hefur komið af hálfu aðila, þykir mega draga eftirfarandi ályktanir um orsakir slyssins og ábyrgð á því:

Samkvæmt framburði vélstjóra og skipstjóra var skipið komið til ára sinna, 12 – 13 ára gamalt. Í því var háþrýstiglussakerfi, sem ekki hafði verið endurnýjað, frá því að skipið var smíðað. Það var því orðið slitíð og á því

stöðugur leki, svo að bæta þurfti á það um 50 lítrum af olíu í hverri veiðiferð. Alltaf var einhver smáleki á kerfinu, sem reynt var að stöðva, jafnóðum og hans varð vart og kvartað var. Einkum vildi smita með pakkdósum, og fyrir kom, að þær sprungu, m. a. á togspilinu stjórnborðs megin 10. mars 1989, en við það var að jafnaði einhver olía, þ. á m. þar, sem sá stóð, er stjórnaði því. Framan við spilið var löndunarkrani með sjálfstæðu glussakerfi. Á því var leki eins og öðrum kerfum. Leið skipsmanna lá við kranann, þegar þeir fóru fram eftir þilfarinu stjórnborðs megin. Samkvæmt þessu þykir verða að leggja til grundvallar, að alvarleg bilun hafi verið á olíukerfum skipsins, sem olli hættu fyrir skipsmenn á að missa fótanna, þegar þeir höfðu stigið á olíubletti og í eðju. Stefndi bar ábyrgð á tjóni, sem af biluninni leiddi, samkvæmt 171. gr. siglingalaga nr. 34/1985, reglum skaðabótaréttar um ábyrgð atvinnufyrirtækja á vanrækslu forráðamanna sinna og um bótaábyrgð vegna bilunar í tækjum.

Smurolúf er ætlað að draga úr viðnámi flata, sem snertast, og gerir þannig fleti hála, sem hún kemur á. Hún hefur mikla viðlöðunareiginleika. Þegar hún blandast vatni, myndar hún eðju, sem hefur sömu eiginleika, þótt í minna mæli sé, en dreifist þá gjarna víðar en hrein olía. Samkvæmt þessu þykir mega telja líklegt, að eitthvert olíusmit hafi verið á þilfari skipsins, þegar slysið varð. Hafi olía loðað við stígvélasóla stefnanda, hefur hún getað haldist við þann spöl, sem stefnandi fór, áður en hann kom á stigapallinn, og átt þátt í því, að hann missti fótanna. Kemur því vel til álita að leggja sönnunarbyrðina á stefnda fyrir því, að olían hafi ekki verið þáttur í orsökum slyssins.

Þegar gætt er þess framburðar matsveins og starfsmannastjóra, að stefnandi leitaði strax læknis eftir landtöku, og annarra atvika, þykja engin efni til að draga í efa, að orsakir örorku stefnanda verði raktar til þess, að hann féll í stiga um borð í skipi stefnda, eins og áður greinir. Af framburði stefnanda, sem er einn til frásagnar, virðist mega ráða, að slysið hafi orðið með þeim hætti, að hann hafi stigið yfir háan þröskuld og verið að snúa sér við til að fara niður stigann, þegar hann missti fótanna, er hnykkur kom á skipið, áður en hann hafði náð handfestu. Hann hafi eðlilega reynt að ná í handriðið, þegar hann missti fótanna, en við það hafi slysið orðið. Það virðist þannig vel hafa getað orðið, án þess að annað kæmi til en sú tilviljun, að hnykkur kom á skipið í þann mund, sem stefnandi var að snúa sér við á stigapallinum, en bleyta, slor, olía eða eðja, sem stefnandi eða aðrir kunna að hafa borið á skósólum inn á stigapallinn, hafa getað verið meðverkandi þáttur. Úr því álitaefni verður þó ekki skorið með vissu, þar sem ekki var strax gengið úr skugga um, hvers kyns var í þeim efnunum.

Svo virðist sem stefnandi hafi misst fótanna, áður en hann hafði stigið niður í stigann, svo að ástand stigans þykir ekki skipta máli.

Stefnandi átti kost á betri skófatnaði, sem hugsanlega hefði getað komið í veg fyrir slysið. Stefnda bar ekki að leggja stefnanda til skó, og verður stefnandi að bera alla áhættu af því sjálfur, að hann aflaði sér ekki besta skófatnaðar, sem völ var á.

Fram er komið, að olía lak ekki af togvindunni, nema hún væri í gangi. Ekkert hafði verið togað á vaktinni, og stefnandi virðist ekki hafa verið að vinna við togvinduna þá, svo að hann var ekki í meiri hættu en aðrir af olíusmiti.

Forráðamönnum stefnda var ekki kunnugt um slysið, fyrr en stefnandi tilkynnti starfsmannastjóra um það, og ekki var ljóst fyrr en síðar, hversu afleiðingar þess voru alvarlegar, en þá hlutaðist stefndi til um sjópróf, svo að honum verður ekki kennt um, ef mikilvæg gögn hafa farið forgörðum. Hefði stefnandi tilkynnt yfirmönnum sínum tafarlaust um slysið, hefði mátt ganga úr skugga um, hvort þilfarið var verulega hált af olíusmiti og hvort olía var á stígvélum stefnanda eða stigapallinum. Stefnandi hefur ekki gefið frambærilega skýringu á vanrækslu sinni á að tilkynna slysið, og verður hann að taka afleiðingum þeirrar vanrækslu.

Pegar alls þessa er gætt, verður að telja, að stefnda hafi tekist að hnekkja þeim líkum, sem á því máttu virðast, að rekja mætti orsakir slyssins til þess óverjandi ástands, sem virðist hafa verið á olíukerfum skipsins. Samkvæmt þessu verður ekki talið, að stefnanda hafi tekist að sýna fram á, að heilsutjón hans hafi orðið fyrir atvik, sem stefndi beri ábyrgð á. Ber þá að sýkna stefnda af öllum kröfum stefnanda. Eftir atvikum þykir málskostnaður mega falla niður.

Steingrímur Gautur Kristjánsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómsmönnum Guðmundi Kjærnested, fyrrverandi skipherra, og Ragnari Bjarnasyni vélfræðingi.

Samkvæmt 114. gr. laga nr. 91/1991 skulu dómar vera stuttir og glöggir. Greina skal í forsendum dóms stutt yfirlit um atvik að baki máli og ágreiningsfni í því, helstu málsástæður og réttarheimildir, sem byggt er á, og rökstudda niðurstöðu um sönnunatriði og lagaatriði. Dómurinn er saminn eftir þessum fyrirmælum.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Grandi hf., skal vera sýkn af öllum kröfum stefnanda, Hjalta Haukssonar. Málskostnaður fellur niður. Allur gjafsóknar-kostnaður, þar með talin gjafsóknarlaun skipaðs talsmanns stefnanda, Elínborgar Björnsdóttur, 380.000 kr., greiðist úr ríkissjóði.
